

Delphine de Vigan: 'Niets weerstaat de nacht' Uitgeverij de Geus, Breda 2013. ISBN 9789044523911 Zie ook: www.degeus.nl (Geestelijke Gezondheidszorg AG/PO/1)

Thema's: Psychiatrie/ Bipolaire stoornis/ Verslavingsproblemen/Wanen/ Kanker/Suicide/Kind en ouders/ Seksueel Misbruik/ Anorexia Nervosa)

Soort boek/ziekte/stijl: Autobiografische roman van 445 pagina's gebaseerd op eigen ervaringen van Delphine de Vigan die samen met haar zus Manon opgroeide bij haar moeder Lucile. Lucile had onder andere een bipolaire stoornis en verslavingsproblemen. Ze pleegde uiteindelijk zelfmoord. De Vigan beschrijft in het boek dat drie delen heeft hoe haar moeder was, in wat voor gezin haar moeder opgroeide en hoe ze haar en haar zusje opvoedde. Daarbij licht ze toe welke bronnen ze heeft gebruikt om te proberen achterhalen welk beeld van haar moeder het meest waarheidsgetrouw is: dat van haar, haar zusje, familieleden van haar moeder. De vragen die ze daarbij heeft, staan ook beschreven in het boek. Een prachtig boek dat veel stof tot discussie levert.

Over de schrijfster: De Franse schrijfster Delphine de Vigan (Parijs, 1966) werd met dit boek de meest bekroonde auteur van Frankrijk in 2011. Naast romans schrijft ze ook filmscenario's. Zij schreef eerder een boek waarin zij ingaat op de Anorexia Nervosa die zij heeft gehad. Delphine de Vigan woont in Parijs met haar twee dochters.

Korte beschrijving: Delphine de Vigan begint het boek met te beschrijven hoe ze haar moeder Lucile dood aantrof in haar woning in Parijs. Ze had op 61-jarige leeftijd zelfmoord gepleegd, iets waar Delphine haar hele leven al bang voor was geweest. Haar moeder had haar leven namelijk niet op orde, kreeg onder andere een bipolaire stoornis en verslavingsproblemen, wilde regelmatig zelfmoord plegen. Hoe dat precies is gekomen wil Delphine achterhalen. Ze beschrijft haar moeders leven, het grote gezin waarin ze opgroeide, haar jeugd, liefdes en volwassen leven, de oorzaak van haar waanzin, de redenen voor haar opnames en hoe ze zich wist staande te houden, haar wens om uit het leven te stappen, die bijna voortdurend aanwezig was.

Ze doet daarvoor uitgebreid onderzoek, gebruikte haar eigen herinneringen en die van haar zus Manon, interviewde haar oma, haar moeders vijf broers en drie zussen (zie pag. 52) en andere familieleden en vrienden. Ze bekeek fotoboeken, luisterde naar bandopnames van Lucile's vader, bekeek familiefilms, las brieven, politierapporten en medische verslagen.

Binnen het grote gezin waarbinnen Lucile opgroeide waren vele tegenstrijdige gevoelens en zaken aanwezig: verbondenheid met elkaar naast haat, vrijheid naast dwang en vermoedens van incest, zelfmoordgevallen en dodelijke ongelukken, vrolijkheid en gezelligheid naast intens verdriet.

Steeds beschrijft De Vigan gebeurtenissen om deze vervolgens te interpreteren, te beschouwen, te voorzien van andere perspectieven. Daarbij schrijft ze ook over momenten dat ze zelf niet meer verder kon schrijven, gaat in op twijfels en angsten en vraagt zich af hoe familieleden op haar schrijven reageren. De zoektocht naar 'de waarheid' blijkt een illusie.

Wat viel op: Naast diverse heldere observaties, bijvoorbeeld over haar eigen Anorexia Nervosa, de invloed van familieverhoudingen, leuke gebeurtenissen binnen

families en familiegeheimen (lezen dus, dit boek), wil ik twee punten naar voren brengen:

- Delphine licht in haar boek familiegeheimen toe, en vraagt zich daarbij af welke versie van deze gebeurtenissen de meest juiste is. Ze licht daarbij toe welke bronnen ze heeft gebruikt, hoe ze ermee om is gegaan, wat het met haar deed en hoe familieleden ertegen aan keken. Zo probeert ze het dichtst bij 'de waarheid' te komen. Dat perspectieven en belevenissen verschillen, wordt zo mooi verweven in het boek. Dat maakt nog eens duidelijk hoe verschillend mensen eenzelfde ervaring kunnen beleven en hoe ze er herinneringen aan overhouden. Vraag daarbij is bijvoorbeeld hoe goed je je ouders echt kent en wat respect tonen aan hen na hun dood is. Dit zou vaker moeten gebeuren, is erg zorgvuldig, levert een kijk op verschillende visies op gebeurtenissen die elkaar aanvullen.

- In het NRC schreef - Margot Dijkgraaf op 31-5-2013 een recensie waarin zij ingaat op de soort roman die hier geschreven is. Ze vraagt zich af wat een roman, het populairste literaire genre, eigenlijk is. Van oudsher is dat fictie, maar in Frankrijk steeds minder. "De roman is zo elastisch als wat, heeft een enorme vitaliteit, schreef de auteur Philippe Forest op de boekennieuwswebsite BibliObs, de roman absorbeert alles, integreert grote en kleine verhalen van allerlei soort, hij vreet alle andere genres op. Sinds het ontstaan van de roman in de 19de eeuw (Balzac, Flaubert) werd de kern ervan gevormd door fantasie, verbeelding, wat het hart uitmaakte van een roman was wat niet direct uit de werkelijkheid kwam. Dat nu lijkt in Frankrijk definitief passé. De roman zoekt steeds meer een verhouding tot de waarheid en de werkelijkheid, staat steeds dicht bij de persoonlijke ervaring, bij de realiteit en het fait divers. De lezer wil een 'roman vráí', schrijft Forest, en geen 'vrai roman', met andere woorden: een roman die op de werkelijkheid is gebaseerd en niet puur uit de verbeeldingskracht van de schrijver komt. Literaire non-fictie zouden we hier misschien zeggen."

Een thema dat in dit boek naar voren komt en waar egodocumenten en romans elkaar naderen. Want in dit boek is niet zoveel verzonnen. Het zijn meest details, de schrijfster heeft bijvoorbeeld twee dochters in plaats van een zoon en een dochter.

Citaten: Pag. 46: 'Het verdriet van Lucile maakte deel uit van onze kindertijd en later van ons volwassen leven, het verdriet van Lucile is wat ons, mijn zus en mij, ongetwijfeld gevormd heeft. Toch is elke poging om dat uit te leggen tot mislukken gedoemd. Dus moet ik me tevreden stellen met flarden, brokstukjes, veronderstellingen als ik erover schrijf. Schrijven vermag niets. Het biedt hooguit de mogelijkheid om vragen te stellen en bij het geheugen te rade te gaan'

Pag. 163: 'Naarmate zijn kinderen groter werden, liet Georges zich verleiden tot steeds kwetsender hatelijkheden. (...) Op sommige avonden grensde de spot aan iemand afmaken. Want Georges wilde altijd de laatste klap uitdelen, het laatste woord hebben.'

Pag. 254: 'Lucile en Georges zijn allebei dood, het is te laat om de waarheid te achterhalen. Lucile was bipolair en het zou blijken dat incest tot de factoren behoort die de ziekte op gang kunnen brengen.'

Pag. 270: 'Lucile probeerde Manon aan haar haren tegen te houden, Violette beval haar los te laten, Manon wierp zich in mijn armen. Nu ze eenmaal tegen mij aan stond, kwamen de tranen. Lucile had acupunctuurnaalden in haar ogen willen steken en het was gelukt Manon met een naald in haar rechteroog te prikken. Opeens doken mannen in uniform achter ons op, iemand had de politie gebeld, de politie was er. Het was alles bij elkaar een uiterst verwarde toestand, Lucile was naakt en wit geverfd, ze had een verwilderde blik en beefde, Manon was doodsbang, (...)'

Pag. 302: 'Eigenlijk heb ik geen idee wat dit zoeken voor zin heeft, (...). Maar hoe meer ik vorder hoe meer ik ervan overtuigd raak dat ik het moest doen, niet om iets in ere te herstellen, eer te bewijzen, aan te tonen, goed te maken, te onthullen of recht te zetten, maar alleen om dichterbij te komen. (...) – wilde ik terug naar waar het allemaal begon. En wil ik dat van deze zoektocht, hoe vergeefs ook, iets tastbaars overblijft.'

Pag. 337: 'Anorexia is niet terug te voeren tot het verlangen van sommige meisjes om op mannequins te lijken die, inderdaad steeds magerder, de bladzijden van damesbladen vullen. Vasten is een krachtig en goedkoop verdovend middel, men vergeet vaak dat te zeggen.'

Recensie/extra: H.M. Beijer: ' (...) Met de nodige prudentie en in een geserreerde stijl richt de dochter een indrukwekkend monument op voor haar moeder, dat in de fraaie Nederlandse vertaling voor een breed publiek toegankelijk is. Met enkele verklarende noten.'

<http://www.moetjelezen.com/2013/05/niets-weerstaat-de-nacht-van-delphine.html>
Gerda Aukes: 'Zelden heb ik een boek gelezen dat zo magnifiek balanceert tussen licht en zwaar, tussen eenvoudig en ingewikkeld als Niets weerstaat de nacht van de Franse schrijfster Delphine de Vigan. (...) Wat dit boek bijzonder maakt is de wijze waarop Vigan zichzelf in het verhaal zet. Je identificeert je als lezer met haar gecompliceerde zoektocht. Niets weerstaat de nacht is geen therapeutische 'bekenitensliteratuur', maar een energieke, lichtvoetige en dramatische familiegeschiedenis.'

<http://www.nrclux.nl/niets-weerstaat-de-nacht-delphine-de-vigan/nl/product/1073057/>

<http://www.dok.info/interviews/literatuurplein/254.-.html>

Guus Bauer, 10 juni 2013: '(...)

“Wanneer zoveel kinderen uit één gezin sterven, al dan niet door zelfmoord, weet je niet of je het verdriet moet optellen of vermenigvuldigen. Het meest gevoelige punt in mijn boek is de fragmenten die ik heb opgenomen uit de brief van mijn moeder waarin ze haar vader van verkrachting beschuldigde. Is het waar, of is het uitsluitend ontsproten aan haar doorgedraaide brein? Ze heeft ons twijfel als erfenis nagelaten, en twijfel is als vergif. Zaken die lang met de mantel der liefde waren bedekt, komen nu weer ter sprake. Gelukkig weten de familieleden van mijn moeder wat fictie is. Deze roman is mijn waarheid.

Ondertussen ontwikkelt het boek zich steeds meer naar een zoektocht van de auteur naar zichzelf. Zijn de stoornissen overerfbaar? Mensen lijden nu eenmaal het meest, door het lijden dat ze vrezen.

'Ik heb een lange periode gehad waarin ik aan anorexia leed. Daar heb ik de totaal autobiografische roman *Dagen zonder honger* over geschreven. Ik vreesde in die tijd dat ik de duistere kanten van mijn moeder had geërfd. Nu denk ik dat ik met eten ben gestopt omdat ze me totaal negeerde. Pas toen ik op sterven na dood was, heeft ze belangstelling getoond. Wanneer ik nu ruzie heb met mijn zoon en hij zijn kamerdeur dichtsmijt, moet ik mezelf bedwingen om niet te gaan kijken of hij zelfmoord pleegt. Terwijl daarvoor geen enkele aanleiding bestaat. Maar hij is nu van de leeftijd waarop twee broers van mijn moeder de hand aan zichzelf sloegen.'(...)